

andre af Deltagerne er mere ukritiske og afgjort synes at foretrække pro for contra. Man bliver saaledes lidt betænkelig, naar den noget lyriske første Forfatter betegner det som Hovedopgaven i moderne Afsætningsarbejde »at vise Forbrugeren, hvilken Værdi en lang Række af det højt udviklede Produktionsapparats ypperlige Produkter kan have for ham eller hende.« Den næste Forfatter, der (iøvrigt ingenlunde udygtigt) behandler Spørgsmaalet om en Nyproduktion af Montessori-Modeller, opstiller et Budget for Virksomhedens første Aar, men synes ikke at bekymre sig om de følgende. Det bør jo dog overvejes, om Markedet ikke ret snart vil blive nogenlunde mættet, og om vor eventuelle Succes vil tiltrække Konkurrenter o. s. v. Og saa her vilde et solidt Grundlag af økonomisk Teori være gavnligt for Overblikket.

Thorkil Kristensen.

WORLD ECONOMIC SURVEY. *Ninth Year. 1939—41.* League of Nations. Geneva 1941. 275 S.

STATISTICAL YEAR-BOOK OF THE LEAGUE OF NATIONS. *1940—41.* Geneva 1941. 271 S.

I Aaret 1931 udgav Folkeforbundssekretariatets økonomiske Efterretnings-tjeneste en Oversigt over den verdensøkonomiske Situation, udarbejdet under Ledelse af Professor Bertil Ohlin, som i denne Anledning i nogen Tid var ansat i Genève. Bogen blev den Gang hilst som et Standardværk, der gav god Besked om Retningslinjerne i den økonomiske Udvikling i Tiden efter den første Verdenskrig; skønt det indeholdt en Mængde Fakta, var det alligevel let at læse. Siden den Gang har Folkeforbundssekretariatet hvert Aar udgivet en »World Economic Survey« (Revue de la situation économique mondiale), der giver et almindeligt Billede af den økonomiske Udvikling og saaledes supplerer eller sammenfatter Folkeforbundets Monografier om Bankvæsen, Udenrigshandel, Betalingsbalancer o. s. v., som vel er uvurderlige for Specialister men vanskeligt tilgængelige for en almindelig Læser.

Siden Krigens Udbrud var der ikke udsendt noget nyt Bind, og det vilde ikke have været uforstaaeligt, om Krigsforholdene og navnlig Vanskelighederne ved at skaffe det nødvendige Talmateriale fra de forskellige Lande havde ført med sig, at Udgivelsen var blevet indstillet. For kort Tid siden udkom imidlertid i Genève en ny verdensøkonomisk Oversigt, der dog denne Gang spænder over 2 Aar (September 1939—Juni 1941); den behandler en Række Hovedpunkter af den økonomiske og finansielle Omvæltning i denne Periode.

Denne yderst interessante Bog indeholder først nogle almindelige Betragtninger over Krigsfinansieringen og derefter en kort Skildring af, hvorledes Overgangen fra Fredsøkonomi til Krigsøkonomi faktisk er foregaaet i forskellige Lande. I en Række Kapitler analyseres derefter mere detaljeret de forskellige Metoder, der har været anvendt ved »den økonomiske Mobilisering«: Statsregulering og -kontrol (Rationeringen og dens Indflydelse paa Levestandarden), de fiskale Metoder (Skatter og Laan), Pengevæsnets Ekspansion og Priskontrollen. Et særligt Kapitel, der behandler Valutaforholdene, viser bl. a., hvorledes de britiske Indkøb i de oversøiske Lande er blevet finansieret, skildrer Udviklingen af den finansielle Hjælp

andre af Deltagerne er mere ukritiske og afgjort synes at foretrække pro for contra. Man bliver saaledes lidt betænkelig, naar den noget lyriske første Forfatter betegner det som Hovedopgaven i moderne Afsætningsarbejde »at vise Forbrugeren, hvilken Værdi en lang Række af det højt udviklede Produktionsapparats ypperlige Produkter kan have for ham eller hende.« Den næste Forfatter, der (iøvrigt ingenlunde udygtigt) behandler Spørgsmaalet om en Nyproduktion af Montessori-Modeller, opstiller et Budget for Virksomhedens første Aar, men synes ikke at bekymre sig om de følgende. Det bør jo dog overvejes, om Markedet ikke ret snart vil blive nogenlunde mættet, og om vor eventuelle Succes vil tiltrække Konkurrenter o. s. v. Og saa her vilde et solidt Grundlag af økonomisk Teori være gavnligt for Overblikket.

Thorkil Kristensen.

WORLD ECONOMIC SURVEY. *Ninth Year. 1939—41.* League of Nations. Geneva 1941. 275 S.

STATISTICAL YEAR-BOOK OF THE LEAGUE OF NATIONS. *1940—41.* Geneva 1941. 271 S.

I Aaret 1931 udgav Folkeforbundssekretariatets økonomiske Efterretnings-tjeneste en Oversigt over den verdensøkonomiske Situation, udarbejdet under Ledelse af Professor Bertil Ohlin, som i denne Anledning i nogen Tid var ansat i Genève. Bogen blev den Gang hilst som et Standardværk, der gav god Besked om Retningslinjerne i den økonomiske Udvikling i Tiden efter den første Verdenskrig; skønt det indeholdt en Mængde Fakta, var det alligevel let at læse. Siden den Gang har Folkeforbundssekretariatet hvert Aar udgivet en »World Economic Survey« (Revue de la situation économique mondiale), der giver et almindeligt Billede af den økonomiske Udvikling og saaledes supplerer eller sammenfatter Folkeforbundets Monografier om Bankvæsen, Udenrigshandel, Betalingsbalancer o. s. v., som vel er uvurderlige for Specialister men vanskeligt tilgængelige for en almindelig Læser.

Siden Krigens Udbrud var der ikke udsendt noget nyt Bind, og det vilde ikke have været uforstaaeligt, om Krigsforholdene og navnlig Vanskelighederne ved at skaffe det nødvendige Talmateriale fra de forskellige Lande havde ført med sig, at Udgivelsen var blevet indstillet. For kort Tid siden udkom imidlertid i Genève en ny verdensøkonomisk Oversigt, der dog denne Gang spænder over 2 Aar (September 1939—Juni 1941); den behandler en Række Hovedpunkter af den økonomiske og finansielle Omvæltning i denne Periode.

Denne yderst interessante Bog indeholder først nogle almindelige Betragtninger over Krigsfinansieringen og derefter en kort Skildring af, hvorledes Overgangen fra Fredsøkonomi til Krigsøkonomi faktisk er foregaaet i forskellige Lande. I en Række Kapitler analyseres derefter mere detaljeret de forskellige Metoder, der har været anvendt ved »den økonomiske Mobilisering«: Statsregulering og -kontrol (Rationeringen og dens Indflydelse paa Levestandarden), de fiskale Metoder (Skatter og Laan), Pengevæsnets Ekspansion og Priskontrollen. Et særligt Kapitel, der behandler Valutaforholdene, viser bl. a., hvorledes de britiske Indkøb i de oversøiske Lande er blevet finansieret, skildrer Udviklingen af den finansielle Hjælp

fra de Forenede Stater til England, Montkrigen mellem Kina og Japan og Tysklands monetære Politik paa det europæiske Fastland. Der gives en Række statistiske Oplysninger om Produktionen af Raastoffer og Fødemidler, om den industrielle Produktion, ikke mindst i de Forenede Stater og i de oversøiske Landbrugslande. Den internationale Varehandel og Transportproblemerne behandles ligeledes. I et Slutningskapitel føres Skildringen op til Begivenhederne i Sommeren 1941 og de nyeste Faser i den tyske, japanske og amerikanske økonomiske Politik.

Den moderne mekaniserede Krig har i voldsom Grad forøget Kravene til Produktionsmaskineri og Arbejdskraft. Naar man skulde erstatte de Mobiliserede og desuden forøge Produktionen, var det derfor absolut nødvendigt at udnytte den forhaandenværende Arbejdskraft til det yderste ved at forlænge Arbejdstiden, organisere Omskoling og Tilpasning til nyt Arbejde, beskæftige Kvinder, selv i Lande hvor Tendensen i de foregaaende Aar var gaaet i modsat Retning o. s. v., o. s. v. Naar man vilde anvende de forhaandenværende Produktionsmidler i Rustningsproduktionens Tjeneste, var det logisk at rationere Forbruget paa andre Omraader og ned-sætte eller helt standse den Investering, der ikke var absolut nødvendig fra et krigsmæssigt Synspunkt. En Produktionsomstilling er dels gennemført af de private selv, under Trykket af finansielle Forholdsregler, dels under Statens direkte Kontrol. De neutrale Lande i Europa har i mange Henseender været omtrent i samme Situation som de krigsførende, idet ogsaa de har maattet forøge deres Forsvarsberedskab.

Den Kendsgerning, at Verden saa længe havde været forberedt paa en Krig, bidrog til at gøre Overgangen mindre voldsom. Paa Pengevæsnets Omraade søgte Staterne efter »Generalprøven« i September 1938 paa Forhaand at sikre Likviditet i Tilfælde af Krise. Derfor blev Forholdsreglerne for at holde Likviditeten ved selve Krigens Indtræden ret moderate; i Modsætning til 1914 var der ikke et eneste Land, der fandt det nødvendigt at dekretere Moratorium. Overgangen fra Fred til Krig var denne Gang faktisk sket, inden Krigshandlingerne begyndte. Japan havde allerede befundet sig i Krig i to Aar. Den tyske Økonomi blev vel stærkt berørt af Blokaden, men det tyske Riges Forberedelse paa en Krigssituation gennem Fireaarsplanen o. s. v. var saa godt organiseret, at Krigsudbrudet medførte forholdsvis faa Ændringer i dets økonomiske Politik. Derimod krævede Situationen i England og de allierede Lande en gennemgribende økonomisk Reorganisation. De Forenede Staters Økonomi led til en Begyndelse under Tilbageslaget fra de øvrige Staters Krigsøkonomi; da Indkøbene i U. S. A. ikke udviklede sig saa stærkt, som man havde ventet, kom der en Reaktion i det amerikanske Erhvervsliv fra Efteraaret 1939. Men fra Maj—Juni 1940 skete der et Omslag i Forbindelse med den mægtige nationale Oprustning.

Allerede før 1939 havde Krigsforberedelserne og Selvforsyningspolitiken ført til en stigende Opløsning af Verdensøkonomien. Ikke desto mindre viste Tendenserne efter Krigsudbrudet en betydelig Analogi mellem Forholdene i de forskellige Lande eller Grupper af Lande.

Den almindelige Prisbevægelse i Krigens første Afsnit førte til de største Prisstigninger i Danmark og Belgien, hvor Opgangen fra Juli 1939 til Januar 1940 var paa 39 pCt., saavel som i en Række andre Lande, der i særlig Grad var afhængige af udenlandske Tilførsler og hvor derfor

Fragt- og Assurance-tigningerne fik den største umiddelbare Virkning. Ogsaa i Udvidelsen af Seddelcirkulationen var Danmark i Spidsen med 38 pCt. mellem Juli 1939 og Januar 1940; for Frankrig var Procenten f. Eks. 23 og for England 5.

Til trods for al den Arbejds-kraft, der gik tabt for det økonomiske Liv ved Mobilisering, skete der ikke desto mindre i en Række europæiske Lande en betydelig Stigning i Arbejds-løsheden umiddelbart efter Fjendtlighedernes Udbrud. I England holdt Arbejds-løshedsprocenten sig f. Eks. lige til Marts 1940 over Procenten fra August 1939. Ogsaa i Tyskland skete faktisk en Stigning — i Form af nedsat Arbejdstid i Produktionen for civile Formaal. I en Række Lande faldt den industrielle Produktion (i Frankrig f. Eks. i September 1939 til 50 pCt. af Juni 1939); derpaa skete efter den nødvendige Reorganisation en Stigning i den samlede Produktion.

De fleste krigsførende Lande er helt ophørt med at publicere Statistik over Industriproduktionen; for andre danner denne Statistik ikke et tilfredsstillende Grundlag, naar det gælder at udfinde, hvilke Ændringer der er sket indenfor den industrielle Produktions Fordeling mellem forskellige Brancher. Det er dog muligt at give et vist Billede af den almindelige Tendens. Saaledes ser man blandt andet, at der i de besatte Landes Industri er sket ret væsentlige Ændringer i Fordelingen mellem Produktionen af Forbrugsvarer og Kapitalgoder.

I Svejts har Industrien haft meget store Vanskeligheder, dels fordi Mobiliseringen har taget en saa betydelig Del af Landets Arbejds-kraft, dels paa Grund af Manglen paa Raa- og Hjælpstoffer, ikke mindst Kul. (I Omegnen af Zürich er der taget Kulminer i Brug, hvis aarlige Produktion anslaaes til 40—50.000 Tons.) Ikke desto mindre er den samlede industrielle Virksomhed i Svejts ret god. At Finlands Industriproduktion gik ned til mindre end en Tredjedel i Løbet af Aaret 1939—40, er ikke mærkeligt — det skyldes dels selve Krigen, dels Afstaaelsen af vigtige Industridistrikter. Den stærkeste Ekspansion skete i de Forenede Stater fra Begyndelsen af 1940. I Juli 1941 var den samlede industrielle Produktion 50 pCt. højere end i 1938. Index for Skibsbygning og Flyvemaskineproduktion 5-dobledes i Løbet af 2 Aar. I September 1941 var Tallet for Produktionen i Flyvemaskineindustrien 12 Gange saa højt som Femaaret 1935—39 gennemsnitlig; for Skibsbygningen var Forholdet $5\frac{1}{2}$ til 1. En lignende Tendens konstateredes i Canada, hvor Udvidelsesmulighederne var mere begrænsede og Stigningen noget mere beskeden. Canada bestræbte sig tidligt for at begrænse Produktionen af almindelige Forbrugsartikler, medens U. S. A. først i den senere Tid er gaaet over hertil.

I Sydamerika er der sket en vis industriel Udvikling under Indflydelse af de Vanskeligheder, der har været ved at skaffe Tilførsler fra de europæiske Lande; Udviklingens Hastighed har dog været ret moderat, da man har haft vanskeligt ved at faa fat paa de fornødne Raavarer. Et vist økonomisk Samarbejde er indledet eller i hvert Fald planlagt mellem de latinsk—amerikanske Lande, navnlig efter La Plata-Regional-konferencen i Montevideo i Foraaret 1941. »Export-Import Banken« i de Forenede Stater har ydet en Række Laan for at fremme Udviklingen af Industriforetagender i Sydamerika; det vigtigste af disse Laan, paa 20 Mill. Dollars, blev ydet Brasilien til Opbygning af en Staalindustri. Paa Grund af Kul-

manglen i Sydamerika er man stærkt interesseret i Elektricitetsproduktionen; i Øjeblikket elektrificeres saaledes en Del af det brasilianske Jernbanenet. I Columbien har Tekstilindustrien udviklet sig ret betydeligt. Brasilien har fra Japan erobret en væsentlig Del af det argentinske Marked for Bomuldsvarer. Væsentlig Kuriositetsinteresse har vel en Oplysning om, at man i Brasilien er begyndt at anvende Kaffeboer som Raastof til forskellige industrielle Produktioner. I det hele var det Forbrugsvarer og ikke Rustningsprodukter, som den industrielle Udvikling i det lykkelige Sydamerika i 1940—41 rettede sig imod. Men nu er det maaske anderledes?

I Kina har de senere Aars Krigsbegivenheder ført til Flytning af en Række Industrier fra Kystegnene til det indre af Landet, hvor Fabrikerne er bedre beskyttet mod Krigshandlinger, og hvor der iøvrigt findes store Mineralrigdomme, der endnu ikke er udnyttede. Japan har bestræbt sig for at koncentrere Tilvirkningen af Færdigvarer i Japan og benytte de besatte Egne som Kilder til Raastoffer. Saaledes har Japanerne f. Eks. søgt at udvikle Bomuldsdyrkingen i det nordlige Kina for at gøre sig mere uafhængige af Tilførslerne fra U. S. A.

Den internationale Arbejdsloshedsstatistik er naturligvis under Krigsforholdene meget ufuldstændig. Desuden er selve Begrebet »Arbejdsløshed« i nogle Lande undergaaet saa store Forandringer, at Tallene næppe kan sammenlignes med Førkrigstallene. For Englands Vedkommende angives Tallet paa Arbejdsløse, der i 1938 gennemsnitlig var 1,8 Millioner til knap 370,000 i Maj 1941.

For at forøge og sikre Tilgangen af Arbejdskraft er der under Krigen sket betydelige Ændringer i Lovgivning og Administration. Flere Steder er Arbejdskonflikter blevet forbudt og tvungen Voldgift indført. Den ved Lov fastsatte Maksimumsarbejdstid og Reglerne om Overtid er blevet ophævet eller ændret: I Tyskland er den almindelige Grænse nu 10 eller 12 Timer, »Gennemsnitsarbejdstiden« 8 Timer; i Italien er 48 Timers Ugen erstattet med 57 Timer, i nogle Industrier 72 Timer. I Japan er den daglige Maximumsarbejdstid 12 Timer i de Industrier, der arbejder for Forsvaret. I Frankrig gik man allerede i 1938 bort fra 40 Timers Ugen og kom efterhaanden op paa 60—72 Timer; desuden organiseredes en større Tilgang af Kvinder og unge Mennesker til Arbejdsomraadet. I Tyskland havde man allerede før Krigen en almindelig Kontrol med Arbejdskraftens Fordeling; i England, hvor der paa Grund af Arbejdsløsheden fandtes en betydelig Reserve, indførtes et Kontrolsystem først lidt efter lidt.

Med Hensyn til Produktiviteten i Industrien viser Tallene fra de Forenede Stater, at Produktionen pr. beskæftiget Arbejder i 1940 var 121 mod 114 i 1939; denne Stigning skyldes dog delvis forlænget Arbejdstid. Noget lignende var Tilfældet i Canada, hvor Index for Produktionen pr. Arbejder gik op fra 109 i 1939 til 122 i 1940. I Japan var der i 1939 en betydelig Nedgang i den samlede industrielle Produktion og vistnok ogsaa i den gennemsnitlige Produktion pr. Arbejder; Produktionen af Forbrugsgoder er faldet overordentlig stærkt.

Produktionskontrollen, hvis Organisation i de vigtigste Lande skildres i Hovedtræk, blev i det hele gennemført hurtigt og effektivt. Ved den »industrielle Mobilisering« har man søgt dels at hindre Prisstigning, dels at sikre Overførelsen af Kapital og Arbejde fra Tilfredsstillelse af Civilbefolkningens Behov til Krigsproduktionen, dels i Almindelighed at

virke for Udnyttelse af Landets Hjelpekilder. Overalt er der efterhaanden indført Prioritet for Krigsproduktionen.

I Canada og England gennemførtes bl. a. med det Formaal at formindske Behovet af Værktøjsmaskiner Forbud mod at fabrikere nye Automobilmodeller og visse andre »varige Goder«. Samtidig standsedes Produktionen af visse Varer, der konkurrerede med en mere krigsvigtig Produktion om de Raavarer, hvoraf Tilførslen er utilstrækkelig. Efter Januar 1940 kan ingen Maskine i England sælges eller transporteres uden Licens; der er gennemført en detailleret Tælling og oprettet Kontrolcentraler. I Tyskland havde Koncentrationen i Industrien allerede før Krigen ført til en mere rational og intensiv Udnyttelse af Fabriker og Maskiner. I England har man ogsaa opmunfret Koncentrationen under Krigen, men dog tillige undersøgt, hvorledes det er muligt at udnytte de smaa Enheder bedre, hvis man lader dem bestaa. Baade i England og Tyskland er Bygningsindustrien under streng Kontrol. Det er imidlertid med Hensyn til Raastofforsyningen, at Krigsforholdene har medført de alvorligste Forstyrrelser, og det er naturligt, at det er paa dette Omraade, at man har gennemført den mest radikale Statskontrol.

Allerede før Krigen var Landbruget de fleste Steder kommet ind under en udstrakt Statsregulering: Salgs- og Indkøbscentraler, Tilskud, Told o. s. v. Under Krigen har saa at sige alle de europæiske Lande sat Bestræbelserne for at opretholde eller udvide Landbrugets Produktion i Forgrunden. I England er Lønningerne i Landbruget blevet forhøjet, det dyrkede Areal udvidet betydeligt; Antallet af Svin og Høns er blevet nedskaaret væsentligt, medens Kvægbesætningerne søges opretholdt. — I Tyskland ligger Politiken under Krigen i direkte Fortsættelse af den Politik, der allerede var i Gang fra 1933. Fæstningsanlæg og Veje har vel taget et vist Landbrugsareal, men dette er blevet mere end kompenseret ved et større Dyrkningsudbytte. Syntetisk Salpeter har givet Uafhængighed overfor Tilførslerne fra Chile; derimod er Fosfaternes Udeblivelse et vigtigt Problem.

De Forholdsregler, der berører Befolkningens Forsyning med Forbrugsvarer skildres udførligt — dels de indirekte, der gennem Skattepaalæg, Prisforhøjelser og Forbud mod Fabrikation formindsker Produktionen af mindre nødvendige Artikler, dels de direkte, der gennem Rationering og eventuelt gennem Tilskud sikrer hele Befolkningen ligelige Forsyning med de nødvendigste Varer. Mange Steder er der Forpligtelse til for at kunne købe at lade sig indskrive hos bestemte Handlende. En udførlig Tabel over Rationeringsbestemmelserne i Begyndelsen af 1941 giver et nyttigt Overblik over den juridiske Situation, selv om den ikke kan sige noget om, hvorvidt det i de forskellige Lande faktisk er mulig at skaffe alle de rationerede Varer i det angivne Kvantum. Paa den anden Side maa det erindres, at Hæren i Almindelighed faar bedre Rationer end Civilbefolkningen og at de opgivne Rationer derfor ikke giver et fuldstændigt Billede af Landets Ernæring. Et Gennemsyn af Tabellen bekræfter Indtrykket af, at de europæiske Lande, hvor den normale Ernæring er blevet opretholdt, er Danmark, Sverige, Svejts og Portugal.

En Undersøgelse af Statsudgifterne viser, at Udgifterne til ikke-militære Formaal i Tiden fra 1938/39 til 1940/41 i de fleste Lande er forblevet uforandret eller nedsat; i adskillige Lande er det iøvrigt meget vanskeligt at trække en rational Skillelinje mellem Krigsudgifter og de øvrige

Udgifter. I »World Economic Survey« angives Krigsudgifterne i Forhold til samtlige Udgifter som 80 pCt. i Tyskland og England, 70 pCt. i Japan, 63 pCt. i Canada, i U. S. A. allerede 50 pCt. i 1940/41 (betydelig højere i 1941—42). Stigningen i Militærudgifterne har i England været stærkere end i Tyskland. I Forhold til Nationalindtægten opgøres Krigsudgifterne i Aaret 1940/41 til følgende Procenter: U. S. A. 7, England 43, Tyskland 57, Japan 30. Skattepolitikken, Laanepolitikken og dens Forudsætninger i de forskellige Lande skildres udførligt. Som Hovedindtryk hedder det, at »de fleste Regeringer har under den nuværende Krig — med større eller mindre Held — bestræbt sig for at undgaa Metoder, der medfører Inflation og søgt at begrænse Laanene saa meget som muligt; desuden har de i de Planer, der skal sikre Krigens paatrængende og øjeblikkelige Behov, medtaget Bestemmelser, der skal tjene til at lette det økonomiske Livs Genoplivelse efter Krigen.«

Vi har her kun gengivet enkelte spredte Træk, der antyder Indholdet af den i sig selv foreløbige og ufuldstændige Oversigt over Krigsøkonomiens Former og Metoder. Det er imidlertid sikkert, at der gøres et betydeligt Arbejde for allerede nu at samle alt det Materiale, der overhovedet er tilgængeligt vedørende disse Aars Omvæltninger. Ogsaa den Internationale Arbejdsorganisation, som lever videre omend i stærkt beskaaret Skikkelse, har allerede (bl. a. gennem Offentliggørelse af »Studies in War Economics«) vist, at den saavidt muligt ogsaa under Krigen vil bevare sin Rolle som international Oplysningscentral.

Det er indlysende, at efterhaanden som Stat efter Stat inddrages direkte i Krigshandlingerne, bliver det vanskeligere og vanskeligere at skaffe Materiale til en international Publikation. Den Offentliggørelse af Oplysninger om finansielle og økonomiske Spørgsmaal, som i Tiden 1919—39 ikke mindst paa Grund af Folkeforbundets Virksomhed gennemførtes mere og mere systematisk, er nu mange Steder afbrudt af militære Grunde. Ikke desto mindre har Folkeforbundssekretariatets økonomiske Efterretnings-tjeneste (som nu har sit Hovedsæde i Princeton-Universitetet i New Jersey, men ogsaa stadig har nogle Medarbejdere i Genève) i Februar 1942 kunnet udgive den femtende Aargang af sin statistiske Aarbog. De Oplysninger, den indeholder, dækker paa de fleste Omraader 1940 og i adskillige Tilfælde Aaret 1941. De sædvanlige Tabeller er ført à jour, men desuden findes der særlige Oversigter, blandt andet vedrørende Krigsudgifterne og de Forholdsregler, der under Krigen er truffet paa Pengevæsnets Omraade. At Statsudgifterne er mangedoblet baade i de krigsførende og de øvrige Lande, er kendt nok — ligeledes, at disse Udgifter trods betydelige Anstrængelser i denne Retning ikke har kunnet dækkes ved Skatter.

Med Hensyn til den interne Statsgælds Udvikling giver Aarbogen blandt andet følgende Tal (i Milliarder):

Forenede Stater	Dollars	Juni 1937:	36.4	December 1941:	57.9
Japan	Yen	Marts 1938:	12.0	August 1941:	33.1
Tyskland	Mark	Marts 1938:	17.8	September 1941:	109.6
England	£	Marts 1938:	7.1	November 1941:	12.2
Sverige	Kroner	Juni 1938:	2.4	December 1941:	6.1
Svejts	Francs	December 1937:	2.7	December 1940:	4.1

Finn T. B. Friis.